

Цифрова валюта центрального банку в Україні: оцінка готовності до впровадження станом на 2025 рік та міжнародна основа

Адріан О. Пантюхов ¹ *

¹ *Ukraine Economic Outlook (Україна). Економіст.*

* Автор-кореспондент, e-mail: adrian.pantuyhov@gmail.com

СТАТТЯ	АНОТАЦІЯ
Дослідницька DOI: 10.70651/3041-2498/2025.6.02 Авторське право © 2025 автора Цей твір ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства – Некомерційна 4.0 Міжнародна» (CC BY-NC 4.0). 	У статті досліджено поточний стан готовності України до впровадження цифрової валюти центрального банку, зокрема е-гривні, у контексті глобальних тенденцій цифровізації платіжної інфраструктури. Проаналізовано міжнародний досвід країн G20 та Європейського Союзу, зокрема дослідження Європейського центрального банку щодо функціональності цифрових гаманців, поведінки споживачів і технічних вимог до цифрової валюти центрального банку. Окреслено основні напрями розвитку нормативно-правової та інституційної бази України: Закон України «Про платіжні послуги» визначив е-гривню як третю форму національної валюти, а НБУ ініціював пілотний проєкт із її тестування на основі технології DLT. Визначено переваги впровадження цифрової валюти центрального банку в Україні, серед яких: наявність розвинених цифрових сервісів (Приват24, Монобанк, Дія), технологічна готовність, високий рівень цифрової взаємодії населення з державними системами. Разом із тим, проаналізовано бар'єри: низький рівень фінансової грамотності, нерівномірний доступ до цифрових фінансових послуг, обмежена довіра до нових інструментів з боку вразливих груп населення. Зроблено висновок, що технічна готовність повинна супроводжуватись комплексною програмою підвищення обізнаності користувачів, захисту даних і забезпечення інклюзивності. Цифрова валюта центрального банку в Україні має потенціал як інструмент розширення фінансової інклюзії, модернізації платежів, удосконалення монетарної політики та зміцнення довіри до державних інституцій. Запропоновано напрями подальших досліджень: оцінка сценаріїв масового впровадження, аналіз моделі конфіденційності, вплив цифрової валюти центрального банку на банківський сектор та взаємодію з приватними цифровими активами.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

цифрова валюта центрального банку, CBDC, е-гривня, Національний банк України, цифрові платежі, фінансова інклюзія, платіжна інфраструктура, цифрова трансформація.

e-ISSN 3041-2498

Public Management and Policy

<https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap>

Central Bank Digital Currency in Ukraine: Assessment of Readiness for Implementation as of 2025 and International Framework

Adrian Pantiukhov ¹ *

¹ *Ukraine Economic Outlook (Ukraine). Economist.*

* **Corresponding Author**, e-mail: adrian.pantuyhov@gmail.com

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3041-2498/2025.6.02](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.6.02)

Copyright © 2025
by author

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution—NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article examines Ukraine's current readiness to introduce a central bank digital currency, in particular the e-hryvnia, in the context of global trends in the digitalization of payment infrastructure. It analyzes the international experience of the G20 countries and the European Union, in particular the European Central Bank's research on the functionality of digital wallets, consumer behavior, and technical requirements for central bank digital currency. The main directions for the development of Ukraine's regulatory and institutional framework are outlined: The Law of Ukraine "On Payment Services" defined the e-hryvnia as the third form of national currency, and the NBU initiated a pilot project to test it based on DLT technology. The advantages of introducing a central bank digital currency in Ukraine have been identified, including: the availability of developed digital services (Privat24, Monobank, Diia), technological readiness, and a high level of digital interaction between the population and government systems. At the same time, barriers have been analyzed: Low financial literacy, uneven access to digital financial services, and limited trust in new instruments on the part of vulnerable groups of the population. It was concluded that technical readiness must be accompanied by a comprehensive program to raise user awareness, protect data, and ensure inclusiveness. The central bank's digital currency in Ukraine has the potential to be a tool for expanding financial inclusion, modernizing payments, improving monetary policy, and strengthening trust in state institutions. Areas for further research were proposed: assessment of mass implementation scenarios, analysis of the privacy model, the impact of central bank digital currency on the banking sector, and interaction with private digital assets.

KEYWORDS

central bank digital currency, e-hryvnia, National Bank of Ukraine, digital payments, financial inclusion, payment infrastructure, digital transformation.

1. Вступ

Протягом останніх десятиліть центральні банки стикнулися з низкою викликів, зокрема змінами у глобальній фінансовій архітектурі, зростанням ролі фінансових технологій (fintech) та поширенням недержавних форм грошей, таких як криптовалюти. Ці трансформації вимагають радикального оновлення механізмів монетарної політики. У цьому контексті цифрові валюти центральних банків (CBDC) розглядаються як інноваційний інструмент, що здатен забезпечити новий рівень ефективності, прозорості та програмованості фінансових систем. Поява та бурхливе зростання ринків криптовалют, спонукало низку держав до переосмислення відповідного досвіду, розробки та запровадження проектів національних електронних валют. Сьогодні на різних етапах перебувають близько 100-та проектів цифрової валюти центральних банків країн світу. В Україні, ще у 2018 році був реалізований пілотний проект зі створення Платформи та випуску е-гривні, однак, незважаючи на його технічну успішність цифрова валюта НБУ залишається далекою від остаточного запуску, зокрема через відсутність нормативно-правової бази, яка б відповідала реальним потребам обігу нового платіжного засобу та технічним аспектам поширення отриманого результату на широке коло користувачів, а також відсутність остаточного бачення окремих концептуальних аспектів проекту, у тому числі – чітко визначеного кола емітентів е-гривні. Актуальність теми дослідження також зумовлена тим, що завдяки впровадженню CBDC центральні банки отримують нові можливості для безпосередньої взаємодії з економічними агентами, підвищення ефективності передачі монетарних сигналів та стимулювання фінансової інклюзії. Проте реалізація цих можливостей вимагає урахування унікальних економічних, соціальних і технологічних умов кожної країни. Для України впровадження CBDC може стати важливим кроком у зміцненні національної фінансової системи, інтеграції до глобальних ринків та підвищенні стійкості до зовнішніх економічних викликів.

2. Огляд літературних джерел

Аналіз наукових джерел свідчить про активний інтерес дослідників до теми впровадження цифрової валюти центрального банку (CBDC), зокрема е-гривні, в Україні, а також її контексту в глобальному масштабі. Борисюк О. В. та Ткачук Н. В. (2024) визначають ключові тригери запровадження е-гривні, серед яких технологічна інфраструктура та потреба в інноваціях фінансової системи, підкреслюючи її потенціал для економічного зростання [7]. Устинова І. (2024) акцентує на е-гривні як інструменті реформування фінансової системи України, аналізуючи зарубіжний досвід країн, що вже впровадили CBDC, та наголошує на необхідності адаптації до національних умов [30]. Шкилов Д. (2025) оцінює спроможність банківської системи України до інтеграції е-гривні, вказуючи на технологічні та регуляторні виклики, які потребують вирішення [26].

Печора К. (2023) досліджує взаємодію державних органів у сфері адміністрування валютних операцій, що є важливим підґрунтям для регулювання цифрових валют, підкреслюючи необхідність узгодженої політики [24]. Соколов А. та Охріменко І. (2024) розкривають перспективи й ризики впровадження е-гривні, звертаючи увагу на фінансову стабільність і кіберзагрози, що супроводжують цифровізацію грошей [27]. На міжнародному рівні Луу Х. Н., Нгуєн К. П. та Насір М. А. (2023) аналізують вплив CBDC на стабільність банківського сектору, наголошуючи на глобальних імплікаціях для фінансових систем [20]. Тан Я. (2023) пропонує комплексний огляд характеристик CBDC, їхніх наслідків та майбутніх перспектив, що слугує теоретичною основою для порівняння з українським контекстом [28].

Ключовими джерелами дослідження є звіти Банку міжнародних розрахунків (BIS), ЄЦБ, Федеральної резервної системи США, а також аналітичні документи МВФ, Центрального банку Англії та Ріксбанку. З українського боку, важливими джерелами є концептуальні документи НБУ, зокрема “Draft vision introducing e-hryvnia” (2023), оновлений “SEP Roadmap” (2024), матеріали публічного обговорення пілотного проекту е-гривні, а також аналітичні огляди, оприлюднені в медіа (Finteco, EP, DOU). Також використано сучасні наукові розвідки щодо зв'язку між фінансовою інклюзією, цифровими трансформаціями та довірою до державних фінансів. Особливу увагу приділено поведінковим дослідженням користувачів, серед яких – опитування та фокус-групи ЄЦБ (2023–2025), де досліджувалися потреби чотирьох аудиторій: загального

населення, техно-активних користувачів (tech-savvy), бізнесу (мерчантів) та фінансово виключених груп (underbanked).

Отже, наявні дослідження підкреслюють як потенціал, так і складнощі впровадження CBDC в Україні, акцентуючи на технологічній готовності, регуляторному середовищі та міжнародному досвіді. Проте потреба в системному підході до інтеграції е-гривні залишається актуальною, що зумовлює подальший аналіз економічних, соціальних і технологічних передумов.

3. Постановка завдання

Метою статті є комплексне дослідження стану готовності України до впровадження цифрової валюти центрального банку (CBDC), зокрема е-гривні, у контексті глобальних тенденцій розвитку цифрових валют та із урахуванням економічних, технологічних і соціальних передумов. Основними цілями статті є: проаналізувати сучасний міжнародний контекст і тенденції у сфері розвитку CBDC; оцінити технічну, регуляторну та інституційну готовність України до впровадження е-гривні; виявити ключові бар'єри та ризики, пов'язані з інтеграцією CBDC в економічну систему України.

4. Методи та матеріали

У межах дослідження застосовано комплексний підхід, що включає: порівняльно-аналітичний метод – для аналізу міжнародного досвіду впровадження CBDC; контент-аналіз нормативно-правової бази – для здійснення оцінки відповідності українського законодавства вимогам до CBDC; системний підхід – для оцінки інфраструктурних, технологічних та поведінкових аспектів цифрової трансформації; огляд емпіричних досліджень для аналізу сприйняття цифрових валют користувачами Єврозони.

5. Результати та обговорення

Цифрова валюта центрального банку (CBDC, Central Bank Digital Currency) – це форма цифрових грошей, які випускаються безпосередньо центральним банком країни. Подібно до готівкових коштів центральний банк має зобов'язання щодо CBDC, які функціонують як повноцінний платіжний засіб, номінований у національній валюті. Отже, державна гарантія та статус офіційного засобу розрахунку є принциповою відмінністю CBDC від інших цифрових платіжних інструментів [7]. Згідно з даними Банку міжнародних розрахунків (BIS), станом на середину 2023 року, 130 країн світу, що разом формують понад 98 % глобального ВВП, активно досліджували, розробляли або вже впроваджували механізми CBDC [19]. Така широка залученість обумовлена як технологічними зрушеннями, так і політико-економічними факторами. Серед ключових стратегічних цілей, які мотивують центральні банки до вивчення потенціалу CBDC, слід виокремити: забезпечення фінансової інклюзії (розширення доступу до фінансових послуг для неохопленого населення); зниження залежності від приватної цифрової валюти і зменшення пов'язаних із нею системних ризиків; оптимізацію витрат і підвищення ефективності як внутрішніх, так і транскордонних платіжних систем; підтримку цифровізації економіки через токенизацію активів, зокрема й державних фінансових інструментів [24].

Загальною рушійною силою глобального інтересу до CBDC є всезагальна цифрова трансформація, що охоплює всі сфери суспільного життя та зумовлює потребу у нових формах безготівкових розрахунків. У цьому контексті цифрова валюта центрального банку розглядається як інструмент забезпечення швидких, зручних і надійних платіжних механізмів, які відповідадуть викликам сучасної економіки [4]. Розвиток цифрових технологій та масова популяризація електронної комерції призвели до істотного зниження частки готівки у розрахунках, зокрема через її нефункціональність в онлайн-середовищі. Так, частка роздрібною торгівлі в сегменті e-commerce у США зросла з 0,6 % у четвертому кварталі 1996 року до 16 % у другому кварталі 2024 року, причому особливо динамічне зростання спостерігалось у період обмежень, пов'язаних із пандемією [15]. Зниження популярності готівкових платежів фіксується й у фізичних точках продажу. Наприклад, у країнах Єврозони 79 % розрахунків у 2016 році здійснювались готівкою, тоді як у 2019-му ця частка становила вже 72 %, а в 2022-му – лише

59 %. Натомість 34 % операцій у 2022 році проводились із використанням банківських карток, а 3 % – через мобільні додатки [10].

У цьому контексті цифрова валюта центрального банку (CBDC) пропонує низку ключових переваг над іншими видами безготівкової оплати. Передусім, CBDC є законним платіжним засобом, що надає їй вищий ступінь стабільності та надійності порівняно з приватними платіжними інструментами. Її впровадження дозволяє центральному банку зменшити ризики неплатоспроможності комерційного банківського сектору, а також модернізувати інфраструктуру переказів коштів, не чекаючи повного оновлення нормативно-правової бази.

Високий рівень зацікавленості в імплементації CBDC підтверджується статистикою: у 2023 році 94 % центральних банків світу проводили дослідження щодо можливостей її впровадження [2; 3]. Водночас, станом на 2024 рік лише дві країни – Нігерія та Зімбабве перейшли до стадії функціонального запуску CBDC, що дало змогу виявити як об'єктивні технологічні бар'єри, так і відсутність чіткого уявлення про позитивний вплив цифрової валюти на реалізацію монетарної політики центрального банку. Станом на 2025 рік, по-суті основні показники щодо стану впровадження цифрової валюти залишаються незмінними [8].

Today's Central Bank Digital Currencies Status

Database update: May 2025 • News update: Jun, 25 25

Cancelled Research Proof of concept Pilot Launched Show all

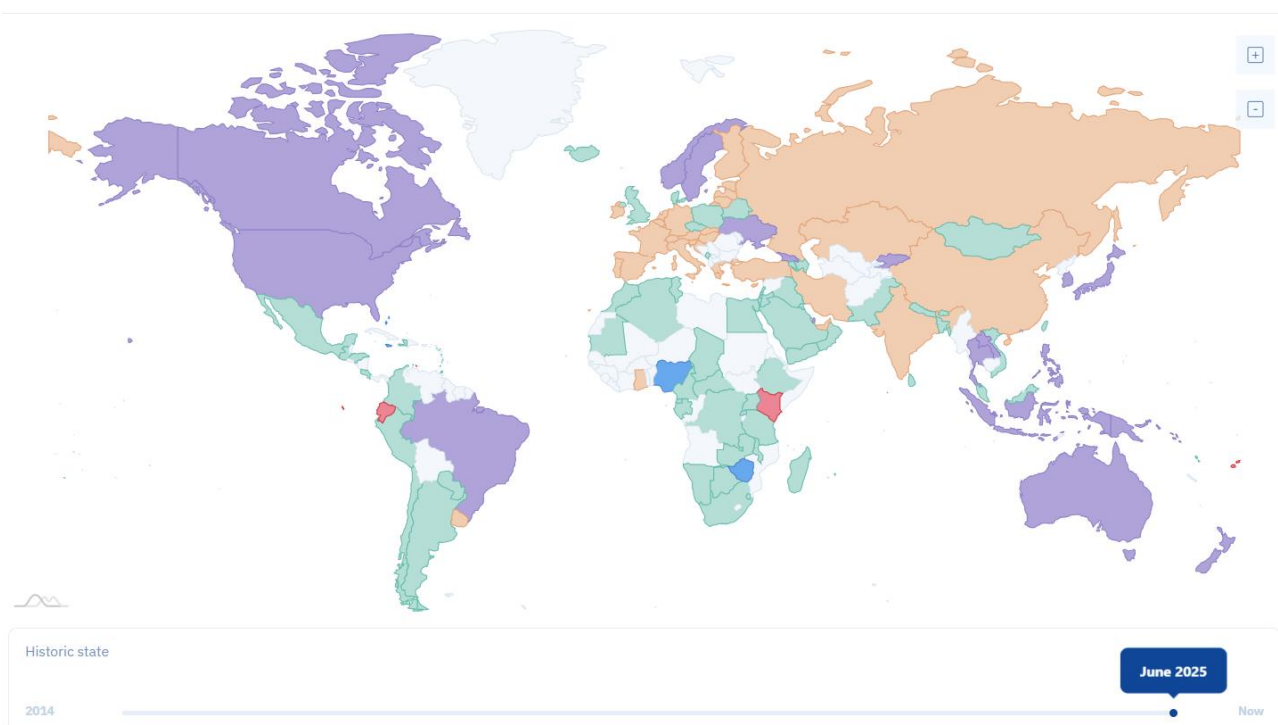

Рис. 1. Стан цифрових валют центрального банку на сьогодні

Джерело: [8].

У 2023 році провідні центральні банки світу визначили основним стимулом для розвитку CBDC прагнення забезпечити більш ефективні, безпечні та стійкі платіжні механізми [3]. Федеральна резервна система США розглядає цифрову валюту центрального банку як найбільш надійну форму грошей, адже вона не несе ризиків ліквідності та кредитного ризику, властивих комерційним банкам [16]. Bank of America сьогодні прискорює випуск власного стейблкоїна, підкріпленого доларом США, що є ознакою того, що традиційні фінанси поступово поступаються місцем цифровим. По-суті, колись обережний, банківський гігант, керований обіцянкою швидших розрахунків та тиском з боку конкурентів, тепер схиляється до блокчейну як основного стовпа своєї майбутньої стратегії [1].

Європейський центральний банк акцентує увагу, що CBDC розширює вибір платіжних засобів для населення, зокрема для тієї його частини, хто має обмежений або відсутній доступ до традиційної банківської інфраструктури [11]. У свою чергу, Національний банк України акцентує, що електронна гривня дозволить повноцінно реалізовувати всі функції грошей, ефективно доповнюючи як готівкову, так і безготівкову форми національної валюти [23].

Активізація досліджень у сфері CBDC значною мірою зумовлена стрімким поширенням приватних криптовалют, які стали відповіддю на суспільний запит щодо більшої безпеки, автономності та анонімності в цифровому обігу. Проте ці переваги становлять системну загрозу для національних фінансових систем, оскільки створюють ризик відтоку коштів у неконтрольовані форми вартості та ускладнюють моніторинг транскордонних транзакцій, включно зі злочинною діяльністю [22]. Попри технічну можливість деанонімізувати транзакції з BTC або стейблкоїнами, їх популяризація знижує здатність держави контролювати грошовий обіг. У цьому контексті логіка держав є протилежною до криптографічної ідеології – уряди не зацікавлені у втраті анонімності транзакцій і монетарного суверенітету [20]. Як зауважував Фрідріх Гаєк, «ми не зможемо мати вартісні гроші, доки не виведемо їх з-під контролю уряду... але зробити це можливо лише обхідним шляхом» [31].

Ключовою інноваційною рисою CBDC порівняно із традиційними формами грошей є програмованість, що передбачає можливість автоматичного виконання контрактів, умовних платежів і контрольованих сценаріїв використання коштів. На відміну від фіатної валюти, для якої виконання угод між сторонами потребує окремих юридичних процедур, CBDC дозволяє реалізовувати «смарт» логіку контрактів без участі третіх сторін [29]. Такий підхід може не лише підвищити ефективність ринку, а й створити додаткові можливості для менш фінансово забезпечених груп, врівноважуючи асиметрію у договірних відносинах, однак при цьому також викликає низку етичних та правових дискусій щодо автоматизації юридичних процесів.

Однією з очікуваних переваг цифрової валюти центрального банку (CBDC) є спрощення доступу населення до інструментів збереження, накопичення та інвестування коштів. Передача функцій залучення депозитів від комерційних банків до центрального банку може підвищити безпеку накопичень, оскільки центральний банк не зазнає ризиків ліквідності, пов'язаних з утриманням неліквідних активів, і, на відміну від комерційних банків, не стикається з проблемою нестачі готівки для видачі вкладникам. Проте такий сценарій породжує ризики скорочення ресурсної бази банківського сектору, що потенційно ускладнить кредитування економіки: банки, втративши депозити, будуть змушені покладатися на оптові фінансові ринки, які не є стабільними в умовах криз [5].

Хоч можливий відтік депозитів у CBDC може викликати занепокоєння, негативний вплив на банківську систему, все-таки може бути обмеженим [25]. Банки здатні компенсувати втрату ліквідності за рахунок вищих процентних ставок за депозитами порівняно із базовими ставками центрального банку, що може стримати конверсію [28]. Утім, вплив впровадження CBDC може бути кластеризованим: великі банки, маючи більший запас стійкості, зможуть адаптуватися швидше, тоді як менші фінустанови виявляться вразливими до структурних змін [21]. У разі перерозподілу ринку депозитів на користь великих установ центральний банк повинен передбачити ризики надмірної консолідації банківського сектору та запровадити механізми підтримки дрібніших гравців. Особливе значення має і конкуренція з боку небанківських установ, які можуть запропонувати гнучкі фінансові продукти, не охоплені функціоналом CBDC.

З іншого боку, зменшення залежності банків від депозитів може підвищити їх чутливість до зміни облікової ставки, що посилить ефективність монетарної трансмісії і дозволить центральному банку більш чітко впливати на грошову масу в обігу [6]. Впровадження CBDC може надати можливість здійснювати заощадження без потреби відкривати банківський рахунок, що розширить охоплення фінансовими послугами незалучених груп населення та поглибить зв'язок між ставками центробанку і поведінкою споживачів. Водночас ефективність цього інструменту буде обмеженою, з огляду на низький рівень заощаджень серед осіб, які не мають банківського рахунку [19].

Важливим аспектом залишається конфіденційність транзакцій, яку ще у 1980-х роках обґрунтовував Девід Чаум. Комерційні банки під час обробки платежів отримують доступ до чутливої інформації – суми, часу, місця та предмету транзакції. Для багатьох користувачів збереження анонімності платежів залишається принципово важливим [9]. Попри тенденцію до зменшення готівкових розрахунків у роздрібній торгівлі, загальний попит на готівку продовжує зростати, що вказує на цінність гнучкості в умовах невизначеності, як підкреслювали Фрідман і Швартц: «чим більш невизначеним є майбутнє, тим більшою є цінність гнучкості» [18].

Рівень приватності, реалізований у CBDC, стане визначальним чинником для прийняття цієї форми грошей споживачами. Попит на анонімність можна умовно поділити на дві групи: з одного боку, це користувачі, що уникають регуляторного контролю для здійснення незаконних

дій; з іншого – добросовісні громадяни, які прагнуть захистити себе від потенційних зловживань з боку платіжних посередників або контрагентів. Занадто прозора система може спричинити занепокоєння щодо вторгнення в приватне життя, у той час як повна анонімність – створити вікна для фінансування злочинної діяльності. У цьому контексті ЄЦБ запропонував гібридну модель конфіденційності, яка передбачає обмежену анонімність для мікроплатежів із повною AML/CFT-перевіркою для великих сум [12]. Такий підхід може стати компромісом між вимогами приватності та інтересами фінансової безпеки держав.

Цифрова валюта центрального банку (CBDC) володіє потенціалом не лише для трансформації внутрішніх платіжних систем, а й для оптимізації транскордонних фінансових транзакцій, що набуває особливої ваги в умовах зростаючої глобальної інтеграції економік і фінансових ринків. Попри зростання попиту на міжнародні перекази з боку компаній та споживачів, чинна архітектура транскордонних платежів продовжує залишатися повільною, затратною, фрагментованою і нерідко неефективною, зокрема через часові розриви, множинність валют, юрисдикцій, регуляцій і фінансових посередників. У відповідь на ці виклики G20 у жовтні 2020 року ухвалила глобальний план удосконалення транскордонних платежів, де серед технічних та регуляторних ініціатив розглядається і інтеграція CBDC як одна з ключових перспектив [8].

Механізми реалізації міжнародних переказів із використанням CBDC частково перегукуються з наявними підходами. По-перше, це кореспондентські відносини, коли один банк відкриває рахунок у себе для іншого банку з метою забезпечення операцій в іноземній валюті. По-друге, закриті платіжні екосистеми на кшталт PayPal, Wise чи Revolut дозволяють реалізовувати транскордонні перекази завдяки власній інфраструктурі у різних країнах. По-третє, агрегатори (наприклад, Visa або Mastercard), які або використовують кореспондентські мережі, або безпосередньо взаємодіють із національними платіжними системами. Водночас поточна модель міжнародних платежів вичерпує свій ефективнісний потенціал, особливо з огляду на те, що за останні 20 років кількість кореспондентських банків зменшилась приблизно на 20 % унаслідок високих витрат на дотримання вимог, технологічне оновлення і підтримання довіри клієнтів [27].

CBDC відкриває можливість створити інфраструктуру транскордонних платежів «з нуля», уникаючи спадкових обмежень та проектуючи її з урахуванням сучасних вимог до швидкості, вартості та безпеки. Центральні банки в такій системі можуть відігравати провідну роль як гаранта довіри та стабільності [26]. Попри перспективність CBDC, сьогодні тривають спроби оптимізувати існуючі рішення. Так, Світовий банк надає консультаційну підтримку ряду регіональних ініціатив: Arab Regional Payments System, покликану скоротити тривалість міжнародних переказів із 2,2 днів до кількох годин і знизити їхню вартість із \$33 до \$5, а також Africa Wide Payments System (AWPS), метою якої є зниження вартості роздрібних транскордонних платежів до менш ніж 1 % від суми транзакції [31].

Узагальнюючи, впровадження CBDC має багатовимірні економічні наслідки: потенційне зниження посередницької ролі банків і супровідні ризики для кредитування та фінансової стійкості, зміцнення глобальної платіжної інтеграції через трансформацію транскордонних транзакцій, та значення рівня конфіденційності у формуванні споживчої довіри до нової валюти, що водночас створює виклики для регулювання тіньового сектору. Таким чином, CBDC не лише виводить на новий рівень інструменти грошового обігу, а й вимагає глибокої переоцінки балансу між інноваціями, контролем і правами користувачів.

У межах дослідницьких ініціатив ЄС щодо впровадження цифрового євро здійснюється комплексне вивчення користувацької поведінки та проведення технічних експериментів з метою збору емпіричних даних, що дозволяють глибше зрозуміти очікування та потреби споживачів. Основною метою цього етапу є формування практичних знань про користувацькі вподобання, що слугуватимуть основою для вдосконалення ціннісної пропозиції цифрової валюти європейського центрального банку.

До ключових напрямків дослідження належать: аналіз сегментації населення з метою виявлення потенційних груп користувачів цифрового євро та визначення їхніх фінансових і технологічних потреб; дослідження уподобань щодо обмежень на обсяг зберігання цифрової валюти, результати якого будуть використані для подальшого моделювання та технічного калібрування лімітів; цільові дослідження, орієнтовані на вразливі соціальні групи та представників малого бізнесу.

У рамках дослідницької стратегії, результати якої опубліковані у 2023, було застосовано комбіновану методологію, що включає соціологічні опитування, фокус-групи, напівструктуровані інтерв'ю з експертами та підтримання постійно діючої онлайн-спільноти для оперативного збору зворотного зв'язку від користувачів [8]. До 2025 року також очікуються результати дослідження, яке розпочалося у 2024 році. Паралельно з цим, у межах технічного напрямку відбувається експериментальна взаємодія з представниками приватного сектора з метою стимулювання інновацій та розробки перспективних сценаріїв використання цифрового євро. Зокрема, 9 жовтня 2024 року було проведено відкритий форум щодо майбутнього платежів у B2B-сегменті за участі провідних галузевих експертів і фахівців з платіжної інфраструктури. Отже, дослідження щодо сприйняття функцій цифрового гаманця у 2023 році відбувалося за кількома напрямками: проведення фокус-груп з представниками загального населення у таких країнах як Бельгія, Німеччина, Естонія, Ірландія, Греція, Іспанія, Франція, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Австрія, Португалія, Словенія, Словаччина, Фінляндія, Швеція (не входить до Єврозони, але включена до дослідження як контрольна країна; проведення фокус-груп з представниками tech-savvy аудиторією (активні користувачі цифрових послуг): Німеччина, Естонія, Ірландія, Франція, Латвія, Литва, Люксембург, Австрія; проведення фокус-груп з мерчантами (підприємцями/продавцями): Німеччина, Ірландія, Іспанія, Франція, Італія, Нідерланди, Словенія, Фінляндія; фокус-групи з underbanked (користувачі, які мало користуються банківськими послугами): Бельгія, Німеччина, Іспанія, Греція, Франція, Італія, Португалія, Словаччина [12] (табл. 1).

У межах підготовчої фази запуску цифрового євро ключовим інструментом залишається розробка Rulebook – уніфікованого набору правил, стандартів і процедур, спрямованих на забезпечення послідовного користувацького досвіду в усіх країнах Єврозони. Rulebook охоплює основні сценарії використання цифрового євро (від P2P транзакцій до e-commerce) і забезпечує консолідованість їхньої реалізації незалежно від платформи чи країни. Відповідальною за розробку документа є спеціальна група - Rulebook Development Group (RDG), створена у 2023 році. До складу цієї групи входять представники споживачів, торговців, фінансових установ, а також спостерігачі від Європейської комісії, Європарламенту, національних центральних банків та ЄЦБ. Робота RDG полягає у формуванні головних правил щодо визначення мінімальних стандартів користувацького досвіду, встановлення бренд-правил, сертифікацію платіжних пристроїв, управління ризиками (включно із кіберзахистом і шахрайством) та технічну специфіку взаємодії між фронт-і бекенд-середовищами (наприклад, через DEAN, QR-коди, токенизацію).

Станом на березень 2025 року RDG було опрацьовано понад 2 000 коментарів до проміжної версії Rulebook, що призвело до значних уточнень користувацьких сценаріїв, платіжних потоків (E2E) та функцій безпечної ідентифікації. RDG також працює над питаннями оперативного вирішення спорів, забезпечення низької затримки транзакцій, обробки відмов та уніфікації стандартів разом із європейськими організаціями на кшталт EPC і Berlin Group. Оновлений драфт Rulebook, що очікується у третьому кварталі 2025 року, включатиме додаткові специфікації для P2P, e-/m-commerce сценаріїв, оновлення в частині UX та ризик-менеджменту, а також адаптацію до фінального тексту регламенту про цифрове євро [13].

У контексті порівняння з міжнародною практикою впровадження цифрової валюти, український законодавець визнає потенціал е-гривні як інструменту протидії корупції, оскільки цей механізм дозволить фіксувати в електронному форматі всі транзакції, що істотно знижує ризики втрати або фальсифікації фінансової документації. Зменшення кількості посередників у процесі цифрових платежів додатково мінімізує можливості зловживань, а моніторинг усіх фінансових операцій, зокрема транзакцій у тіньовому секторі, сприятиме підвищенню прозорості, зміцненню довіри до фінансової системи та зниженню рівня економічної злочинності. Крім того, використання е-гривні здатне покращити рівень фінансової інклюзії та стимулювати економічний розвиток країни [30].

Болючою точкою для українського суспільства залишається тіньова економіка, загалом, це проблема з якою стикається значна частина економік світу, не залежно від рівня соціально-економічного розвитку, охоплюючи як розвинені держави, так і ті, що перебувають у процесі становлення економічних моделей. У цьому контексті Україна демонструє особливо високий рівень тіньової активності, що створює об'єктивні передумови для запровадження більш прозорих фінансових інструментів, здатних частково витіснити готівковий обіг. Згідно з

дослідженням компанії Ernst & Young, у 2018 році обсяг тіньової економіки в Україні становив 23,8 % офіційного ВВП (846 млрд грн), з яких 19,7 % припадало на готівкову економіку, а 4,1 % – на домашнє виробництво.

Таблиця 1. Сприйняття функцій цифрового гаманця за групами користувачів

Функція	Загальне населення	Tech-savvy	Мерчанти	Underbanked
P2P-перекази	Високий інтерес до простих та зручних у використанні сервісів P2P. Особливо цінується можливість надсилати повідомлення або запити на оплату.	Вважають P2P-перекази базовою функцією. Очікують розширені можливості – кастомізацію, групові перекази, інтеграцію з іншими сервісами.	Розглядають P2P-платежі як додаткову функцію, яка може бути корисною, якщо цього хочуть клієнти.	Оцінюють зручність, але часто не довіряють таким сервісам. Побойються помилок або шахрайства через низький рівень розуміння процесу.
Бюджетне управління	Корисна функція для повсякденного контролю витрат. Високо оцінюється як інструмент для ефективного управління особистими фінансами.	Розглядають як приємне доповнення. Можуть активно використовувати для структурування витрат, бюджетування та інтеграції з іншими фінансовими сервісами.	Може бути актуальною для малого бізнесу з неформальним фінансовим обліком, але загалом не є пріоритетною функцією.	Можуть виявити інтерес, однак практичне використання малоймовірно через недовіру до цифрових інструментів та низький рівень фінансової та цифрової грамотності.
QR-коди для платежів	Добре знайомі з технологією, особливо після COVID-19. Вважають зручним інструментом для оплати рахунків та самообслуговування.	Не сприймають як новинку. Очікують швидкість, інтуїтивну зручність та гарантії безпеки при використанні QR-кодів.	Зазвичай мають базове уявлення. Зацікавлені у використанні, але іноді сумніваються щодо використання персональних пристроїв. Готові впроваджувати на запит клієнтів.	Обмежене розуміння механізму. Дехто бачить у цьому потенціал, але часто остерігається шахрайства та вважає технологію складною для використання.
Офлайн-платежі	Сприймають як цікаву інновацію, переважно корисну в екстрених ситуаціях або за умов відсутності доступу до мережі.	Визнають потенційну цінність, особливо під час подорожей або для збереження конфіденційності транзакцій.	Скептично ставляться до практичності, проте бачать користь для віддалених регіонів, сільських районів або в умовах нестабільного зв'язку.	Розглядають як найближчу альтернативу готівці. Можуть погодитись на використання, але загалом все ще віддають перевагу готівці через звичку та довіру.
Умовні платежі (pay-per-use, delivery)	Виявляють помірний інтерес. Формат «оплата при доставці» (payment-on-delivery) викликає довіру та розглядається як додаткова гарантія.	Добре розуміють потенціал для онлайн-бізнесів, маркетплейсів та реє-то-реє платформ. Відкриті до нових сценаріїв використання.	Payment-on-delivery сприймається як важливий інструмент для підвищення довіри з боку клієнтів. Проте існують побоювання щодо ризиків та логістики.	Концепція малозрозуміла. Необхідне додаткове пояснення із конкретними прикладами, щоб сформувати довіру та зацікавленість
Обмежена історія транзакцій	Не сприймається як повністю приватна функція. Може викликати незручності у випадках, коли потрібно надати підтвердження платежу.	Критично ставляться до обмеження прозорості. Є побоювання щодо впливу на фінансову репутацію, звітність і кредитний рейтинг.	Вважають таку функцію менш корисною, оскільки вона ускладнює ведення бухгалтерського обліку та внутрішній контроль.	Часто не розуміють мету функції. Відчувають страх втрати контролю або зробити помилку через брак прозорості.
Інтегрований/автономний гаманець	Частіше надають перевагу автономному гаманцю, асоціюючи його з простотою, швидкістю та незалежністю у використанні.	Віддають перевагу інтегрованим рішенням, які дозволяють зменшити кількість додатків та зберігати контроль над усіма фінансами в одному середовищі	Вибір залежить від масштабу бізнесу: автономний гаманець цікавий для малого бізнесу через гнучкість, тоді як інтегровані рішення більше підходять для структурованого фінансового обліку у великому бізнесі	Стикаються з труднощами ще на рівні інтерфейсу. Часто не можуть самостійно завантажити або налаштувати додаток, що створює бар'єри для використання як автономного, так і інтегрованого гаманця
Загальна готовність до прийняття	Виявляють зацікавленість, особливо молодші користувачі. Ключовими факторами є підтримка з боку банків, зрозумілий інтерфейс і простота використання.	Швидко адаптуються до нових технологій, очікують інновацій. Цінують універсальність рішень і наявність безкоштовного функціоналу.	Готові до впровадження, якщо це відповідає очікуванням клієнтів і дозволяє скоротити витрати або спростити процеси.	Демонструють низький рівень готовності. Відчувають себе виключеними з фінансової системи. Потребують глибокої підтримки, навчання та адаптації.

Джерело: розроблено авторами за даними, наведеними у [12].

За іншими оцінками, загальний рівень тіньового сегменту економіки України може сягати 30–35 %, що значно перевищує середні показники розвинених країн. Актуальні дані, оприлюднені в Global Shadow Economy Report у 2025 році від міжнародної аудиторської компанії Ernst & Young (EY), засвідчують збереження високого рівня тінізації в Україні – 19,3 % ВВП, що є істотно вищим за аналогічні показники в країнах Західної Європи, де тіньовий сектор рідко перевищує 6 %. Така ситуація підкреслює необхідність стратегічних заходів на державному рівні, спрямованих на скорочення тіньових потоків і посилення інституційної доброчесності [14].

Станом на 2025 рік Україна активно працює над створенням нормативно-правової бази для впровадження CBDC, зокрема через оновлення Закону України «Про віртуальні активи». Цей процес є частиною євроінтеграційних зобов'язань та спрямований на гармонізацію національного законодавства з європейськими стандартами, зокрема Регламентом ЄС про ринки криптоактивів (MiCA). Законопроект передбачає чіткий розподіл повноважень між Національним банком України (НБУ) та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Цей підхід відповідає практиці ЄС, де регулювання криптоактивів здійснюється спільно центральними банками та іншими фінансовими регуляторними установами. Згідно існуючих планів, новий законопроект може бути підготовлений до жовтня 2025 року за технічної допомоги міжнародних партнерів, зокрема МВФ. Прийняття закону в першому читанні очікується в першому кварталі 2025 року, а набрання ним чинності – не раніше початку 2026 року.

Згідно офіційної заяви Національного банку України від 25 січня 2025 року, Україна готується до пілотного тестування е-гривні. Національний банк України розглядає можливість використання технології розподіленого реєстру (DLT – Distributed Ledger Technology) для створення платформи цифрової гривні. Ця технологія передбачає зберігання записів у розподілених базах даних, що функціонують одночасно на кількох вузлах (комп'ютерах), і забезпечує високий рівень прозорості та безпеки: зміна інформації без згоди учасників мережі є технічно неможливою. Водночас, на відміну від децентралізованих криптовалют, цифрова гривня буде централізованим інструментом, емісію якого здійснюватиме виключно Національний банк. За словами заступника голови НБУ Олексія Шабана, на даному етапі мова йде про запуск пілотного проекту, метою якого є тестування функціональності цифрової гривні в умовах, наближених до реального середовища. Учасники пілоту отримають можливість використовувати е-гривню для платежів, а підприємства – приймати її як засіб оплати. Законодавча база для такого експерименту вже сформована: Закон України «Про платіжні послуги» визначає е-гривню як третю (поряд із готівковою та безготівковою) форму національної валюти. Паралельно з технічним тестуванням, НБУ вивчатиме поведінкові аспекти: рівень зручності використання цифрової гривні для громадян, бізнесу та органів державного сектору, зокрема Пенсійного фонду, Міністерства соціальної політики або Державної казначейської служби. Регулятор уже розпочав пошук технологічного партнера для реалізації цифрової платформи та отримав підтвердження зацікавленості від низки українських банків [17].

До слова, інституційна та цифрова інфраструктура України поступово створює сприятливі передумови для впровадження цифрової валюти центрального банку (CBDC). Наявність розвинених електронних платіжних екосистем, зокрема «Приват24» та «Монобанк», забезпечує високу готовність фінансового сектору до інтеграції нових інструментів в наявні канали обслуговування клієнтів. Це значно спрощує процес популяризації та масштабування цифрової гривні, не вимагаючи радикальних змін у поведінкових паттернах споживачів. Водночас зростання цифрової культури серед населення, що проявляється, зокрема, у масштабному використанні застосунку «Дія» (понад 20 мільйонів користувачів) [26], свідчить про позитивне сприйняття нових державних цифрових сервісів. Проте, попри високу диджиталізацію, загальний рівень фінансової грамотності населення залишається недостатнім, особливо в контексті складніших фінансових інструментів – таких як заощадження, інвестування чи використання програмованих функцій CBDC. У зв'язку з цим фінансова просвіта має стати важливою складовою стратегії впровадження цифрової гривні, а роз'яснювальні кампанії та освітні ініціативи мають сприяти зменшенню соціальних бар'єрів і нерівності у доступі до нової форми грошей, а також підвищувати довіру до цифрової валюти.

6. Висновки

Отже, Україна володіє базовими передумовами для впровадження CBDC: законодавчі зміни (закон «Про платіжні послуги»), інституційна активність (НБУ як розробник та регулятор), технологічні платформи (DLT), а також сформоване пілотне середовище для тестування. Готовність фінансового сектору до інтеграції е-гривні посилюється завдяки розвиненим цифровим сервісам (Приват24, Monobank) та широкому використанню державних застосунків, зокрема «Дія». Водночас, низький рівень фінансової грамотності та недостатнє розуміння складних фінансових інструментів серед населення можуть стати ключовими бар'єрами для широкого прийняття CBDC. Міжнародний досвід свідчить про необхідність поєднання технічної інновації з поведінковим дизайном: адаптація до звичок користувачів, забезпечення прозорості та програмованої конфіденційності. Для України ключовим завданням у 2025–2026 роках є інституційне посилення цифрової довіри, розширення цифрової грамотності, законодавча уніфікація з європейськими регламентами (наприклад, MiCA), а також збереження балансу між інноваціями, прозорістю й інклюзією.

References

1. AMBCrypto. (2024). *TRON's \$691B USDT surge meets Bank of America's stablecoin plans: A new crypto era?* <https://surl.li/wqmvnb>
2. Bank for International Settlements. (2021). *CBDC for cross-border payments*. <https://www.bis.org/publ/othp38.pdf>
3. Bank for International Settlements. (2023). *BIS paper No. 147: Central bank digital currencies: Motivations, approaches and technologies*. <https://www.bis.org/publ/bppdf/bispap147.htm>
4. Bank of England. (2016). *Central banks and digital currencies – speech by Ben Broadbent*. <https://surl.li/dgzmlm>
5. Bank of England. (2020). *Central bank digital currency: Opportunities, challenges, and design*. <https://surl.li/gojawn>
6. Bernanke, B. S., & Gertler, M. (1995). Inside the Black Box: The Credit Channel of Monetary Policy Transmission. *The Journal of Economic Perspectives*, 9(4), 27–48. <http://www.jstor.org/stable/2138389>
7. Borysiuk, O. V., & Tkachuk, N. V. (2024). Osnovni tryhery zaprovadzhennia tsyfrovoy valiuty “e-hryvnia” v Ukraini [Key triggers for the introduction of the digital currency “e-hryvnia” in Ukraine]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*, 5(33), 696–706. [http://dx.doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-696-706](http://dx.doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-696-706) (in Ukrainian)
8. CBDC Tracker. (2025). *Today's Central Bank Digital Currencies Status*. <https://cbdctracker.org/>
9. Chaum, D. (1983). Blind signatures for untraceable payments. In D. Chaum, R. L. Rivest, & A. T. Sherman (Eds.), *Advances in cryptology* (pp. 199–203). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4757-0602-4_18
10. European Central Bank. (2022). *SPACE – Study on the payment attitudes of consumers in the euro area*. <https://surl.lu/aqhpkak>
11. European Central Bank. (2022). *The economics of central bank digital currency*. (Working Paper No. 2713). European Central Bank. <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2713~91ddff9e7c.en.pdf>
12. European Central Bank. (2023). *Study on digital wallet features (Annex)*. <https://surl.li/anzoeq>
13. European Central Bank. (2025). *Update on the work of the digital euro scheme's Rulebook Development Group*. <https://surl.li/qxqfzc>
14. EY. (2025). *Shadow economy exposed: Estimates for the world and policy paths*. <https://surl.lu/tgmxxgo>
15. Federal Reserve Bank of St. Louis. (n.d.). *Personal consumption expenditures: Chain-type price index*. <https://fred.stlouisfed.org/series/PCEPI>
16. Federal Reserve System. (2024). *Implications of a U.S. CBDC for international payments and the role of the dollar*. <https://surl.cc/gkwdsw>
17. Finteco.com.ua. (2025). *Finteco.com.ua. (2025). Tretia forma natsionalnoi valiuty: NBU rozpochynaie testuvannia tsyfrovoy hryvni, – Shaban* [Third form of national currency: NBU begins testing digital hryvnia, says Shaban]. <https://surl.li/khhczj>
18. Friedman, M., & Schwartz, A. J. (1986). Has government any role in money?. *Journal of Monetary Economics*, 17(1), 37–62. [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(86\)90005-X](https://doi.org/10.1016/0304-3932(86)90005-X)

19. International Monetary Fund. (2023). *Implications of Central Bank Digital Currencies for Monetary Policy Transmission*. <https://surl.li/xqakfs>
20. Luu, H. N., Nguyen, C. P., & Nasir, M. A. (2023). Implications of central bank digital currency for financial stability: Evidence from the global banking sector. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, (89), 101864. <https://doi.org/10.1016/j.jifs.2023.101864>
21. Meiklejohn, S., Pomarole, M., Jordan, G., Levchenko, K., McCoy, D., Voelker, G. M., & Savage, S. (2013, October). A fistful of bitcoins: Characterizing payments among men with no names. In *Proceedings of the 2013 conference on Internet measurement conference* (pp. 127–140). <https://doi.org/10.1145/2504730.2504747>
22. Mehrotra, A., & Nadhanael, G. V. (2016). Financial inclusion and monetary policy in emerging Asia. In S. Gopalan & T. Kikuchi (Eds.), *Financial inclusion in Asia* (pp. 71–91). Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1057/978-1-137-58337-6_4
23. Natsionalnyi bank Ukrainy. (2024). *E-hryvnia* [E-hryvnia]. <https://bank.gov.ua/ua/payments/e-hryvnia> (in Ukrainian)
24. Pechora, K. (2023). Shliakhy vzaiemodii derzhavnykh orhaniv shchodo publichnoho administruvannya torhivli valiutnykh tsinnostiamy v Ukraini [Ways of interaction between state bodies in the public administration of currency trade in Ukraine]. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, (2), 354–356. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-2/83> (in Ukrainian)
25. Riksbank. (2018). *When a central bank digital currency meets private money: Effects of an e-krona on banks*. <https://surl.li/zehfqw>
26. Shkylov, D. (2025). Otsinka spromozhnosti bankivskoi systemy Ukrainy do vprovadzhennia novoho vydu kryptovaliuty e-hryvni [Assessment of the capacity of the Ukrainian banking system to introduce a new type of cryptocurrency: e-hryvnia]. *Naukovi visnyk Uzhhorodskoho Universytetu. Seriya Ekonomika*, 1(65), 159–167. [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.1\(65\).158-166](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2025.1(65).158-166) (in Ukrainian)
27. Sokolov, A., & Okhrymenko, I. (2024). Perspektyvy ta ryzyky vprovadzhennia e-hryvni v konteksti rozvytku tsyfrovykh hroshey tsentralnykh bankiv [Prospects and risks of e-hryvnia implementation in the context of central bank digital currencies]. In *Proceedings of the VI All-Ukrainian Scientific and Practical Internet Conference of Students, Postgraduates, and Young Scientists "Modern Money, Banking Services, and Financial Innovations in the Context of Ukraine's Integration into the EU"* (pp. 41–44). Dnipro: Serednyak T. K. <https://ir.kneu.edu.ua/handle/2010/44695> (in Ukrainian)
28. Tang, Y. (2023). Central bank digital currencies: A comprehensive study of characteristics, implications and future perspectives. *Advances in Economics, Management and Political Sciences*, (65), 232–238. <https://doi.org/10.54254/2754-1169/65/20231641>
29. The Daily Economy. (2023). *Hayek and Bitcoin*. <https://thedailyeconomy.org/article/hayek-and-bitcoin/>
30. Ustynova, I. (2024). E-hryvnia yak krok do reform u finansovii systemi Ukrainy: zarubizhnyi dosvid [E-hryvnia as a step toward reforms in Ukraine's financial system: foreign experience]. *Scientific Works of Kyiv Aviation Institute. Series Law Journal "Air and Space Law"*, 1(70), 70–76. <https://doi.org/10.18372/2307-9061.70.18483> (in Ukrainian)
31. World Bank. (2021). *Central bank digital currencies for cross-border payments: A review of current experiments and ideas*. <https://surl.li/xsqjcr>